ETHR
DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ
شەرقىي تۈركستان ئىنسان ھەقلىرى كۆزىتىش جەمئىيتى
EAST TURKISTAN HUMAN RIGHTS WATCH ASSOCIATION
مرصد تركستان الشرقية لحقوق الإنسان

YALANIN GÖLGESİNDE 暗流种族 SOYKIRIM 灭绝 إبادة جماعية THE GENOCIDE IN THE SHADOWS في ظل الكذب

DEĞERLENDİRME RAPORU

4/2021

Ekip Çalışması Raporu 02

Doğu Türkistan -Soykırımı Örtbas

Nisan 2021

Yalanın Gölgesinde Soykırım Raporu: The Genocide in The Shadows

“The War in The Shadows” Propaganda Filminin Değerlendirilmesi

Bu yayının tüm hakları mahfuzdur. ETHR’nin izni olmaksızın yayın metni her hangi bir formda yayınlanamaz, kopyalanamz, çoğaltılamaz ve dağıtımı yapılamaz. kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hazırlayan: **ETHR Rapor Yazım Ekibi**

Ekip Başkanı: **Hümagül Hümeyra Uluyol**

Genel Yayın Yönetimi: **Nureddin İzbasar**

Editör: **Ali Ruzi**

Web Editörü: **Ali Latifoğlu**

Sayfa Tasarım: **İstiqlal Medya**

Referans için: **Yalanın Gölgesinde Soykırım Raporu: The Genocide in The Shadows “The War in The Shadow Propaganda Filminin Değerlendirilmesi”**

ETHR
DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ
شەرقىي تۈركىستان ئىنسان ھەقلىرى كۆزىتىش جەمئىيتى
EAST TURKISTAN HUMAN RIGHTS WATCH ASSOCIATION
مرصد تركستان الشرقية لحقوق الإنسان

Karagümrük Mah. Sarmaşık Sk. No:30 D:1 Fatih İstanbul-Turkiye

E-Mail: info@ethrw.org Tel: +902125246999

İçindekiler

GİRİŞ....4
Birinci Bölüm: Soykırımın Kurbanları....6
1.1 Doğu Türkistan'da yaşanan katliamlar ve katledilen milyonlarca Doğu Türkistanlı....6
1967-1977 Kültür Devrimi sırasındaki katliamlar....6
Barin Katliamı....7
Gulca Katliamı....8
5 Temmuz Katliamı....8
Nükleer Deneyimi....9
Öldürülen Bebekler....10
1.2 Hapishanelerde, Toplama kamplarında, okullarda beyin yıkama....11
Toplama kamplarındaki beyin yıkıma....12
1.3 Dinlere saldırı....13
Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in hikayesi....13
"Cennet" ile dalga geçmek....14
1.4 Urumçi ve Çin sömürgeciliği....15
İkinci Bölüm: Çin'in Soykırımı....17
2.1 The War in The Shadows'da Neden Hotan?....17
Hotan'ın demografik yapısı....17
Hotan'da Neler Oldu?....18
2.2 Sebep "İki Yüzlülük" olduğu mu yoksa Uygur olduğumu?....20
"İki yüzlülük" suçu....20
Hotan'da "İki Yüzlülük" Suçuyla Suçlananlar....21
2.3 Tahir Abbas Suçlaması....21
Abi kardeş Ababakri hakkındaki suçlamalar....22
Üçüncü Bölüm: Ders kitaplar sadece bir bahanedir....23
3.1 Neden Yalkun Rozi? Neden Vahit Can Osman?....23
3.2 Ders kitaplarındaki sorun nedir?....23
Çin Kaynaklarında Ahmet Can Kasimi....24
Yedi Kızlarım Hikayesi....28
Ders kitaplarında merhamet, iyilik, barış vb. duyguların yansıtılması....29
Ders kitaplarına karşı suçlama....31
Temmuz Katliamı Gerçeği....36

Shaoguan (韶关) Katliamı.....37
Dördüncü Bölüm: Çin'in Ortadoğu Komplosu 41
4.1 Çin'in Suriye Tuzağı.....41
4.2 Abdurrehim Paraç'ın Tanıklığı.....41
4.3 Terörle Mücadele Yasası çerçevesinde terörizmle mücadele 42
SONUÇ.....44
Bibliyografya.....46

GİRİŞ

Çin Doğu Türkistan'da toplama kampları kurduğunu ilk başta kabul etmemiş ise de BM'nin 2018 senesi Doğu Türkistan'daki Toplama kampında en az bir milyon insanın tutulduğuna dair yaptığı açıklamasından sonra kampları itiraf etmek zorunda kaldı ve bu kampların eğitim kampları olduğunu iddia etmeye başladı. Toplama kampı şahitlerinin anlattıkları buranın eğitim kampı değil Nazi tarzı toplama kampları olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Uluslararası bağımsız kuruluşların raporlarına göre Doğu Türkistan'da 1400'den fazla toplama kampının yeri tespit edilmiş durumdadır. Çin'in 2020 senesi yayımladığı Beyaz Kapaklı Kitabı'nda ise 2013 senesinden 2019 senesine kadar her sene 1,3 milyondan fazla insanın "eğitildiği" kaydedilmiştir. Çin'den sızan belgelerde belirtildiği gibi sadece Çin tarafından kara listeye alınanların değil onların akrabalarının da toplama kamplarına alındığı açıkça bilinmektedir. Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda 2013 senesinde sonra kara listeye alınan her kesin toplama kampına alındığı ya da hapis cezasına çarptırıldığı ortaya çıkmaktadır. Böylece en az 8 milyon insanın toplama kampına alınarak tecrit edildiği gizlemez gerçektir.

Doğu Türkistanlıların köle işçiliğe tabi tutulması, toplama kamplarındaki kadınların sistematik tecavüze uğraması ve kısırlaştırılması, çocukların ailelerinden kopartılması, insanların Çin'e sürgün edilmesi ve toplu katliam olayları BM tarafından kabul edilen soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması sözleşmesine tamamen aykırı olduğu ülkeler tarafından kabul edilmiş durumdadır. Kanada ve Hollanda parlamentoları ve ABD Doğu Türkistan'da Çin'in fiili olarak soykırım suçu işlemekte olduğunu açıkladı.

Çin bütün bu soykırım suçunu gizlemek ve örtbas etmek amacıyla çok sayıda faaliyetler yürüttü, medyayı sıkı kontrol etti. Çin'de yasak olmasına rağmen Facebook, Twitter ve Youtube gibi sosyal medya araçlarında karalama kampanyaları hız kesmeden devam ettirdi. Çin'in adına propaganda yapan birçok medyanın Çin'in anakarasından kontrol edildiği ve çok sayıda yan kuruluşlarla sistematik bir çalışma içinde olduğu anlaşılan gerçekler içindedir. Çin merkezli propaganda aracı olan CGTN, Çin'in yurtdışına yayın yapan medya hesaplarından bir tanesidir ve bu kanaldaki içerikler "The War in The Shadows"da açık anlamda ortaya konulduğu gibi Çin'in Doğu Türkistan'daki soykırım faaliyetlerini örtbas etmek için büyük çabalar içinde olduğunu göstermektedir. Bu ve bunun gibi propaganda çalışmaları Çin'in Doğu Türkistan'daki soykırımı devam ettirme isteğinin güçlü bir şekilde devam ettiğini ispatlamaktadır. Çünkü

uluslararası kamuoyundan ve ülkeler nezdinde Doğu Türkistan meselesinin bir insanlık meselesi olarak gündeme taşınması ve köle işçilik zincirlerinin kırılması Çin'i son derece rahatsız etmektedir.

02 Nisan 2021 Tarihinde CGNT Youtube kanalında yayınlanan "The War in The Shadows" filmi Çin'in Doğu Türkistan'daki soykırımı örtbas etme yolundaki çabalarından bir örnektir. Bu tür propaganda çalışmalarının içeriğini incelemek, amacını anlamak, Çin'in bundan sonraki hedeflerinin ne olduğunu öğrenmek ve Doğu Türkistan'daki gerçeklerin anlaşılması açısından büyük önem teşkil etmektedir.

Hazırladığımız bu rapor, Çin'in CGTV Youtube kanalında yayınlanan "The War in The Shadows" filmindeki içerikler incelenerek değerlendirme yöntemiyle hazırlanmıştır.

Birinci Bölüm: Soykırımın Kurbanları

1.1 Doğu Türkistan'da yaşanan katliamlar ve katledilen milyonlarca Doğu Türkistanlı

Çin, Doğu Türkistanlıları terörist olarak belirleyip Doğu Türkistan'da soykırımı yapmaktadır. Doğu Türkistanlıların Çin'e karşı verdikleri tüm tepkilerin merkezinde, Çin'in Doğu Türkistan'ı işgal ederek Doğu Türkistanlıların temel hak ve hürriyetini gasp etmeleri yatmaktadır. Geçmişe bakacak olursak, Çin sadece Doğu Türkistanlıları değil aynı zamanda kendi vatandaşları olan etnik Han Çinlileri üzerinden dahi katliamlar gerçekleştirdikleri tarihi kayıtlarda yazılıdır.

Şekil 1: 5 Temmuz 2009 tarihinde gerçekleşen Urumçi katliamı sırasında hak arayışına sokaklara çıkan Doğu Türkistanlılar

1967-1977 Kültür Devrimi sırasındaki katliamlar

1958'de Mao'ın ilan ettiği "Büyük Atılım" büyük bir açlık felaketiyle sonuçlandı. 1962 yılına kadar yaklaşık 36 milyon insan açlıktan öldü. Bazı kırsal bölgelerde nüfusun yüzde 40'ı

hayatını kaybetti. Milyonlarca insan çaresizlik içinde ot, yaprak ve ağaç kabuğu yiyerek hayatta kalmaya çalıştı. (Marksist, 2019)

Kültür Devrimi döneminde 10 milyon kişi doğrudan öldürüldü, 30 ila 45 milyon kişi ise kıtlık nedeniyle yaşamını yitirdi. "Karşı devrimci" olarak nitelenen 20 milyon kişi ise ömürlerinin önemli bir bölümünü Çin komünizminin vahşetinin sergilendiği ceza evlerinde geçirdi. (Kayaoglu, 2016) Çin kaynaklarında ölen kişi sayısı 20 milyon olarak gösterilmektedir. (Open.Com, 2017; Tianqi, 2017)

Barin Katliamı

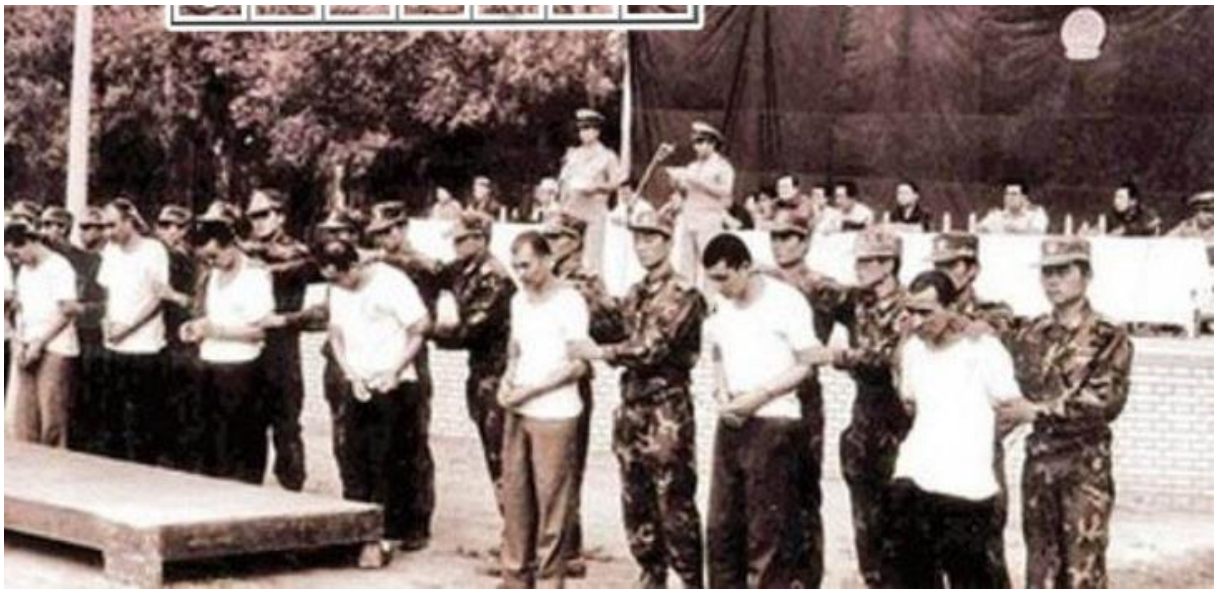
Barın Katliamı 5 Nisan 1990'da Doğu Türkistan'ın Aktu İlçesi Barin kasabasında gerçekleşmiştir. Çin Hükümeti Barın kasabasına 22 bin 750 silahlı asker, tanklı birlik, helikopter ve uçaklar sevk ederek bölgeyi abluka altına aldı. Yaklaşık 20 bin nüfusu olan Barın kasabasında korkunç katliama imza attı. (Kaptan, 2021b; Kaya, 2021) Katliam sonucu yaklaşık 5000 Uygur'un hayatını kaybettiği ileri sürülüyor. (Dünya Uygur Kurultayı, 2018) Ne var ki, katliam sonrası Çin yönetiminin açıklamasında 170 kişinin öldüğü 350 kişinin esir alındığı yönünde bir yalan uydurulmuştur. (Doğru Haber, 2018; Tamga Türk, 2021)

Şekil 2: Barin Katliamında esir alınan Uygurlar

Gulca Katliamı

5 Şubat 1997'de Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde yaşanan olaylardan sonra ilk aşamada 5 bin kişi gözaltına alınırken ölen 400 kişinin 16'sı havaların aşırı soğuk olması nedeniyle üzerlerine sıkılan tazyikli su etkisiyle donarak öldü. 90'ı dövülerek öldürülürken 160'ı da Çin güvenlik kuvvetlerinin açtığı ateşle öldürüldü. 200'den fazla Uygur ölüm cezasına çarptırırken 90 Uygur da müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiştir. (Aşkın, 2021; İnsan Yardım Vakfı, 2015; Kaptan, 2021a; Karar, 2021). İdam cezaları durmadan devam ederken 2000li yılların başına kadar bu olaydan dolayı öldürülen insanların sayısı on binin üzerinde olduğu tanıklar tarafından ifade edilmektedir.

Şekil 3: Çin Doğu Türkistan'ın Gulca 'da masum sivil toplumu katletti

5 Temmuz Katliamı

Urumçi kaynakları ve görgü tanıklarına göre, 5 Temmuz katliamında Doğu Türkistanlılardan en az 500 kişi ölmüş, 1,000 kişi yaralanmış ve 4,000 kişi tutuklanmıştır. Çin kaynaklarında ise ölen kişi sayısının 197, yararlanan kişi sayısının 1,721 olduğu, ayrıca zarar görenlerin çoğunluğunun etnik Han Çinli olduğu, gözaltına alınan kişi sayısının 1,684 olduğu belirtilmektedir. 5 Temmuz Urumçi katliamından sonra Uygurlardan 35 kişi idam cezasına çarpıtılmıştır. (Mazlumder Dış İlişkiler Komitesi, 2010; Tuna, 2012) ancak mahkeme edilmeden öldürülen, kaybolan insanların sayısı binin üzerindedir.

Şekil 4: 7 Temmuz günü ailelerindeki erkeklerin serbest bırakılması için sokaklara çıkan Uygur kadınlar

Nükleer Deneyimi

1964 ile 1996 yılları arasında Çin toplam 46 nükleer denemenin tümünü Doğu Türkistan'ın Lop Nur'da gerçekleştirmiştir. Bunların 23'ü atmosferik ve 22'si yeraltında gerçekleştirilmiştir. Bu nükleer denemelerin sonuncusunun yapıldığı 1996 yılında 5.9 ve 4.9 büyüklüğünde depremler meydana gelmiştir. Çin'in yaptığı bu nükleer denemelerin sonucunda bölgede yaşayan insanlar oldukça etkilenmiş ve radyoaktivite kaynaklı hastalıklar önemli bir sağlık sorunu haline gelmiştir. Araştırmacılar Çin'in tıbbi kurumlarında kaydedilen verilere göre Doğu Türkistan'da 1965 yılından sonra kanser hasta sayısının hızlıca arttığını, hatta 1990'a gelindiğinde Çin'in toplam kanser hasta oranından %30 fazla olduğunu tespit etmişlerdir. (Broadband Seismic Data Collection Center, 2020; Hibakusha Worldwide, 2021; mokuFreeTibet, 2010) 1988 yılında Urumçi Radyosu tarafından yapılan bir yayında, nükleer denemelerin etkisiyle sarılık, deri kanseri gibi hastalıklara yakalanan 122 bin kişinin %54'ünün öldüğü resmen açıklanmıştır. (Gökbayrak, 2021) Sapporo Üniversitesi'nden Japon profesör Takada Jun, Mart 2009'da Japonya'da yapılan bir sempozyumda 1964-1996 arasında Doğu Türkistan'da sadece nükleer denemeler sonucu hayatını kaybeden Doğu Türkistanlıların sayısı 750,000'i geçmiştir.(Epoch Times, 2009; İHH, 2013)

Şekil 5: Çin Doğu Türkistan'da nükleer denemeler gerçekleştirerek insanların ölmesine ve türlü hastalıklara yakalanmalarına sebep oldu

Öldürülen Bebekler

Çin sağlık bakanlığının yıllık istatistiklerine göre, 1971'den beri Çin'de kayıt altına alınan kürtaj sayısı 400 milyon civarındadır. Ulusal Nüfus ve Aile Planlaması Komisyonu Teknoloji Enstitüsü tarafından 2013'te yayınlanan verilere göre, her yıl Çin'de gerçekleşen kürtaj sayısı 13 milyonu aşmaktadır. Kürtaj yapan kadınlar arasında 25 yaşın altındakiler %50'i oluşturmaktadır. Bununla ilgili yapılan anketlere göre, kürtaj yapan kadınların %53'ü başkaları tarafından kürtaj yapmaya zorlanmıştır. (Xinhuawang 新华网, 2015; Xiuzhong, 2016) Son dört yılda Doğu Türkistan'daki kısırlaştırma oranı 80% artmıştır.(Zenz, 2020a, 2020b)

Adrian Zenz'in raporuna göre Doğu Türkistan'daki doğum oranı 2017'deki %15,88'den 2019'da %8,14'e (%48,7) ve doğal nüfus artış oranı 2017'deki %11,40'tan 2019'da 3,69'a (%67,6) düşmüştür.(Zenz, 2020a) 1986 senesinden buyana Doğu Türkistan'da anne karnından alınan bebeklerin sayıları milyonlarla telaffuz edilmektedir.

1.2 Hapishanelerde, Toplama kamplarında, okullarda beyin yıkama

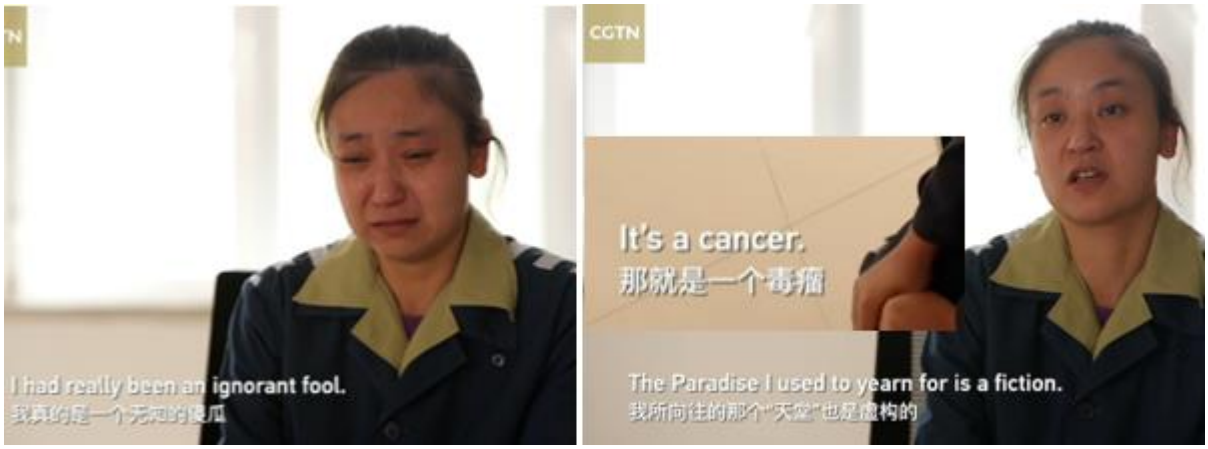
Çin'in "The War in The Shadows" filminde Almire adındaki bir Uygur kadın Çin tarafından "aşırılık düşüncesi içeren video seyretme ve yayma" suçuyla 10 yıllık hapse çarptırıldığı ifade edilmektedir. Almire bu filmde oynayan muhabire kendisinin tutuklandıktan sonra değiştiğini söylemektedir. Çin polisi ise Çin yasalarını öğrettiğini ve onların kökten değişmesini istediğini söyledi ifade etmektedir.

Şekil 6: Çin polisi hapishanede mahkumların düşüncesini tamamen değiştirmeyi hedeflediklerini anlatmaktadır

Filmde Almire ağlayarak kendinin ahmak, cahil olduğunu ifade ederek hapse girdikten sonra cennetin gerçek olmayan bir hayal olduğunu, üstelik onun bir zehirli virüs olduğunu öğrendiğini söyledi.

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere Çin Uygurların tüm inancından vaz geçmesini istemektedir ve normal inanç sahibi bir insanı aşırı dinci ve radikal eğilime sahip diye hapis cezasına çarptırabilmektedir.

Şekil 7: Propaganda videosundaki mahkûm Almire hapiste beyninin yıkandığını ortaya koymaktadır

Toplama kamplarındaki beyin yıkıma

Toplama kamp şahitleri Çin'in toplama kamplarına götürülen insanların "beyin yıkamaya" ve her türlü baskılara maruz kaldıklarını ve siyasi görüşlerini değiştirmeye zorlandığını anlattı. Toplama kamp şahidi Doğu Türkistan asıllı Kazak Türkü Gülzira, Çin Hükümeti Doğu Türkistanlıların düşüncelerinde problem olduğunu ve dinin bir virüs olduğu iddia ederek insanları toplama kampından ibaren "eğitim-öğretim" merkezlerine göndererek beyin yıkamaya çalıştıklarını anlattı. (BBC News, 2019) Toplama kampına götürülüp öğretmen olarak çalıştırılan Sayragül Sautbay ise toplama kampındaki insanlara defalarca "Komünist Parti olmadan yaşayamam. Komünist Parti bana nasıl yaşamam gerektiğini gösteriyor" diye söylettirildiğine, insanların görüşlerini Komünist Parti'ye göre değiştirmeye çalıştığına tanık olmuştur. (BBC News, 2019) Doğu Türkistan'daki insanların görüşünün Çin Komünist Partisi'nin siyasi görüşüyle aynı olmaması ya da olmama ihtimali insanların toplama kamplarına atılmasına sebep olmaktadır.

Şekil 8: Toplama kamp şahidi Zumret Davut kampta yaşadıklarını anlatmaktadır

Toplama kamplarında Doğu Türkistanlıların kendi din ve kültürlerini inkâr etmeleri, "Allah yok, sadece ÇKP var", "Xi Jinping'e teşekkürler! Yaşasın Xi Jinping!" demeleri emredilmekte ve insanlar siyasi beyin yıkamaya maruz bırakılmaktadır. (ICIJ, 2019; Simmons, 2019) Yine Toplama kamp şahidi Mihrigül Tursun toplama kamplarında insanların her gün "Yaşasın Xi Jinping! Biz Çin'i seviyoruz! Çin Komünist Partisi iyidir" diye söylemeye zorlandığına anlattı.

1.3 Dinlere saldırı

Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in hikayesi

CGNT tarafından yapılan bu propagandada tüm kutsal dinlere ortak olan tanrının İbrahim peygamberi oğlu İsmail peygamber ile sınadığı kıssayı kasıtlı bir şekilde örnek olarak göstererek kutsal dinlere inananları kötü göstermeyi amaçladı. Bu filmde Çinli muhabir Çin Komünist Partisi tarafından "Dinde Aşırılığa Teşvik Etme" suçu ile dokuz sene hapis cezasına çarptırılan Abdul Tursuntohti'den şu şekilde soru sormuştur:

Muhabir: Allah için insan öldürür müsün?

Abdul: Eğer Allah oğlumu öldürmeye emrederse hiç gözümü kırpmadan öldürmeye hazırım.

Muhabir: Eğer cennet o kadar güzelse neden şimdi cennete gitmiyorsun?

Abdul: Hapiste olmam Allah'ın bana verdiği en büyük sınavıdır ve en güzel hayattır.

Muhabir: Başkalar tarafından kandırılmış hissetmiyor musun?

Abdul: Pişman olmaktansa lime lime edilir, ateşte yanarım daha iyi.

Muhabir: Bir gün değişebileceğine (bu dini düşünceleri kafandan atabilmene) inanıyor musun?

Abdul: Her gün sabah uyandığımda değişmemek için (dinden dönen biri olmamak için) Allaha sığınarak dua ederim.

Yukardaki diyalogdan Çinli muhabirin soruları dikkat çekmektedir. Bilindiği üzere Çin Komünist Partisi Doğu Türkistan'da dinle ilişkili herhangi bir eylemi aşırıcılık olarak belirlemektedir ve sorulan sorular da bu yöndedir.

Özellikle "Allah için insan öldürmek" terimini kullanarak İslam mensuplarını dünyaya katil, terörist olarak, dini ise hastalıklı ideoloji olarak göstermeye çalışılmıştır. Verilen cevap ise (Bırak Kafiri, Allah oğlumu öldürmeye emretse hiç gözümü kırpmadan öldürmeye hazırım.) İnsanlığın dört kutsal kitabı olan Zebur, İncil, Tevrat ve Kuran-ı kerimlerde geçen Hz. İbrahim'ın sınanması konusundaki kıssasıyla ilişkindir. (Kutsal Kitap, 2021)

Kuran-ı Kerimde bu konu ile ilgili şu ayetler geçer: "**Sonunda ikisi de (Allah'ın emrine ve takdirine) teslim olup, (babası İsmail'i kurban etmek için) onu alnı üzerine yatırdı.** (Saffât, 37/103) **Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik."** (Saffât, 37/107)

Din açısından düşünüldüğünde görüntüdeki mahkûmun Hz. İbrahim kıssası hakkında vermiş olduğu cevap kutsal dinlere birebir uyum sağlamaktadır. Allah böyle bir emiri Hz. İbrahim'den sonra hiç kimseye hükmetmemiştir ve bu da kutsal dinlere inanan insanların bildiği temel din bilgisidir. Dolayısıyla bu görüntülerden Çin Hükümeti tarafından terör ideolojisi kanıtı olarak kullanılıp sadece İslam'a değil aynı zamanda bütün dinlere de saldırdığı, kıssaları çarpıtarak dinleri suiistimal ettiği açıkça görülür.

"Cennet" ile dalga geçmek

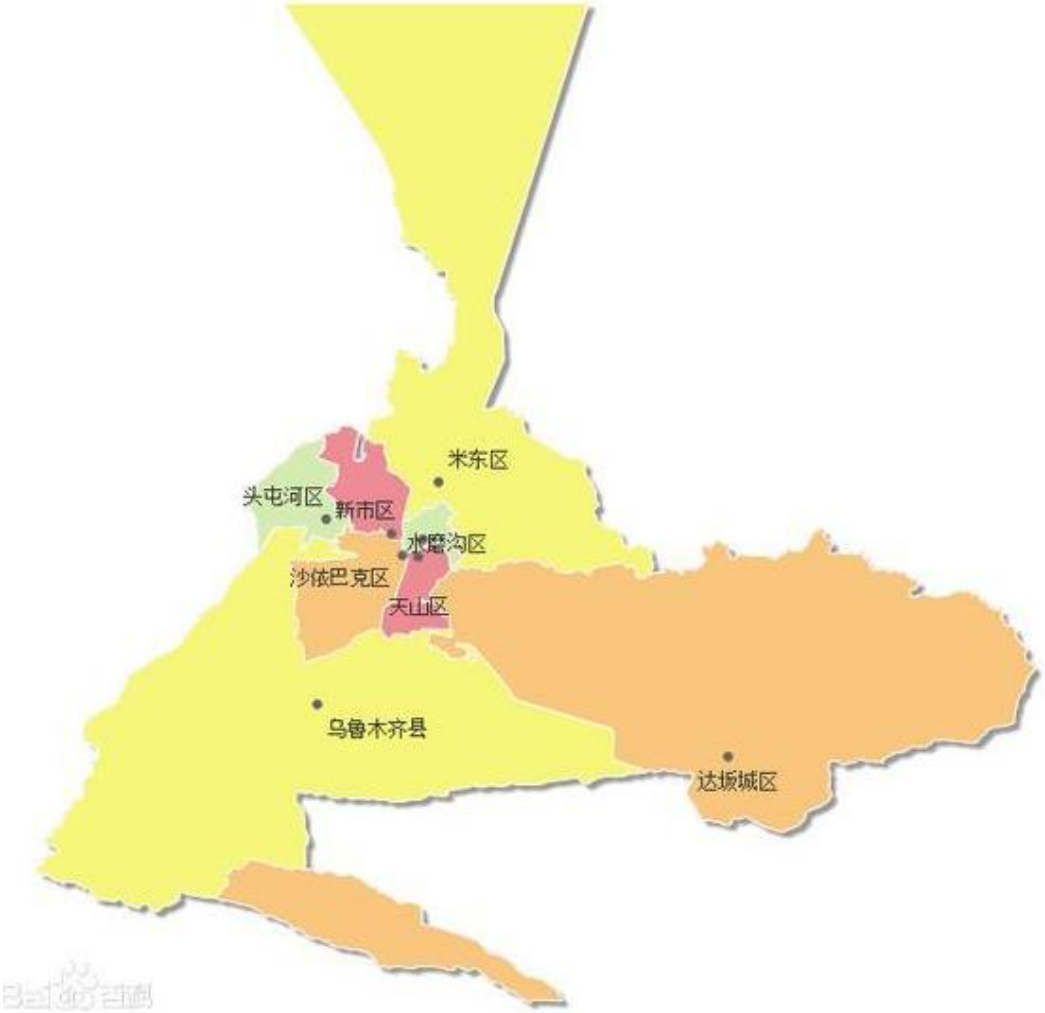
Son olarak sorulan iki soruda ise Çinli muhabir cennet o kadar güzelse neden cennete şimdi gitmiyorsun, kandırılmış hissetmiyor musun diyerek insanların dini inancını küçümsemektedir ve İnsan Hakları Beyannamesi'nin 18. ve 19.maddelerindeki inanç özgürlüklerini ihlal eder niteliktedir. İnsan Hakları Beyannamesi'nin 18. Maddesi'nde: "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.", 19. Maddesi'nde ise: "Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar." olarak geçmektedir. (TBMM, 1948)

1.4 Urumçi ve Çin sömürgeciliği

Şekil 9: Doğu Türkistan'ın Urumçi Kenti

Doğu Türkistan'daki Urumçi Şehri'nin toplam yüzölçümü 14216,3 Km^2'dir. 2018'de Urumçi Şehrinin nüfusu 3.505.800 milyon olarak kayıtlara geçmiştir. Etnik Han Çinlilerinin nüfusu 2,331,654 olup, toplam nüfusun %74,91'ini, başka etnik grupların nüfusu ise 780,905 olup toplam nüfusun %25.09'unu oluşturmaktadır. (Baidu 百科, 2017) Uygurlar başta olmak üzere Doğu Türkistanlılar Urumçi nüfusunun çok az bir kısmını teşkil etmektedir. Bu zengin topraklarda şehrin demografik yapısının %75'ini teşkil eden etnik Han Çinliler üst düzey yönetici ve memur olarak yer alırken, Doğu Türkistanlılar ikinci sınıf muameleye tabi tutulmaktadır. Doğu Türkistan'ın güney ilçelerinden Urumçi'ye gelip yerleşmek isteyen Uygurların Urumçi'de ikamet etmeleri kısıtlanmaktadır.

Şekil 10: Urumçi haritası

Urumçi şehrinin zengin yeraltı kaynaklarına bakacak olursak, kömür rezervleri 10 milyar tonun üzerindedir ve esas maden ocağı Yamalık Dağı ve civarıdır. Ayrıca Urumçi Doğu Türkistan'ın toplam kömür rezervinin yaklaşık dörtte birini oluşturur. Ek olarak, çeşitli renkli ve nadir mineral kaynaklar da bulunmaktadır. 2012'den itibarıyla toplam 29 çeşit mineral, 129 maden yatağı ve 30'dan fazla orta ve büyük ölçekli maden yatağı keşfedilmiştir. Maden kaynakları ağırlıklı olarak kömür, petrol, bakır, manganez, demir, altın, taş, kum, kil, tuz, mirabilite gibi madenlerden oluşur. Tuz rezervi 250 milyon ton, mirabilite rezervi 110 milyon tondur. Tuz ve mirabilite, doğu ve batı tuz gölleri olmak üzere ikiye ayrılan mirabilite tuz havuzlarında üretilir; 120 milyon ton kireçtaşı rezervi; 22,000 ton manganez cevheri rezervi bulunmaktadır. (Baidu 百科, 2021b)

İkinci Bölüm: Çin'in Soykırımı

2.1 The War in The Shadows'da Neden Hotan?

Hotan'ın demografik yapısı

The War in The Shadows'da yayınlanan görüntülerde Çin Hükümeti Hotan şehrinin terörizmin zararına en çok uğrayan il olduğunu iddia etmektedir. Hotan vilayeti (İli) Doğu Türkistan'ın güneyinde yer almaktadır. Tibet ve Hindistan ile sınırı bulunmaktadır, 250 bin kilometre kereden fazla yüz ölçümüne sahiptir. Bir merkezi şehir ve yedi ilçeden oluşmakta olup, onlar Hotan Şehri, Guma İlçesi, Karakaş İlçesi, Hotan İlçesi, Lop İlçesi, Çira İlçesi, Girne İlçesi ve Niya İlçesi'nden ibarettir. Çin'in açıkladığı verilere göre Hotan 2 milyon 200 bin nüfusa sahiptir. Nüfusun %97,4'ünü Uygur, %2,66'sini etnik Han Çinlisi oluşturmaktadır.

Çin Komünist Partisi 16 Eylül 2013'te Hotan halkının yaşamlarının çok dindar olduğunu iler sürerek şu kararları almıştır: "Önümüzdeki yıl başından itibaren Komünist Partinin etnik ve dini politikalarını şu şekilde icraata geçireceğiz: Hotan'daki mevcut son derece güçlü dini atmosfere ve yaygın yasadışı dini faaliyetlere karşı iki yıl içinde "üç hat ile" (Renmin Wang 人民网, 2013) yani: 1. Parti üyeleri, yönetimdekiler; 2. Öğretim üyeleri, öğrenciler, personeller, valiler; 3. Din adamları yoluyla bölge genelinde Komünist Parti'nin etnik ve dini politikalarını derinleşmek ve geliştirmrk, kanun ve yasaları incelemek, tüm yönetmenlikleri incelenmek ve yeniden inşa etmek gerekir." (Renmin Wang 人民网, 2013)

Alınan kararda yine: "Dindar şahısların vatan sevgisi (Doğu Türkistanlı olma bilinci) sorunu ortadan kaldırılmalı ve dinin sosyalizme uyum sağlamasını gerçekleştirmeli. Halkı doğru ile yanlışı ayırt etme yeteneğini kapsamlı bir şekilde geliştirmeli ve aşırılık yanlısı dini ideolojilere karşı direnmelidir." (Renmin Wang 人民网, 2013) buradaki doğru ve yanlış ÇKP'nin belirlediği standartlara göre ölçülendirilmektedir.

Bunun yanı sıra Zhang Chunxian[1] toplantılarda açıkça Hotan'ın muhafazakarlık noktasından Irak'a benzediği, dolayısıyla ırkı ve dini yönlerde Çin sosyalizmine uygun hale getirmek için savaşacağını bildirmiştir. Çin'in Hotan'daki en büyük rahatsızlığı demografik yapının kendi

[1] ÇKP Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi başkanlığı genel sekreteri. Doğu Türkistan'daki en üst düzey Çinli yönetici.

lehinde olmaması ve insanların tamamının muhafazakâr olmalarıdır. Bu Çin'in gözünde Uygurları asimile etmenin önündeki en büyük engel olarak algılanmaktadır.

Şubat 2016'da yayınlanan "Dini Konular Üzerinde Beş Kitapçık" adlı makalede, bazı din adamlarının hükümetin dine yönelik sert muamelelerini, hicap, helal-haram ayrıtların dinde yeri olduğunu söyledikleri, halkın kültür ve değerlerinin nazara alınması gerektiğini arz etmelerinden dolayı din adamlarının aşırılığın etkisinde olduğunu söylemiştir. (Li, 2016)

Şekil 11: Doğu Türkistan'daki bıçaklar terör silahı olarak Çin tarafından toplanmıştır

Hotan'da Neler Oldu?

1949 senesi Çin'in Doğu Türkistan'ı işgalinden önce Hotan'da toplam 7051 cami varken, 30 yıl sonra 1978 senesine gelindiğinde bu camilerin 5415'i yıkılmıştır. (Xiaoxia, 2018). Avusturyalıya Stratejik Araştırmaları Merkezi'nin (ASPI) 2020'de yayınladığı rapora göre Doğu Türkistan genelinde yıkılan ve hasar gören toplam cami sayısı 16,000 civarında olup, Hotan şehri mescitlerin en çok yıkıldığı ve hasar gördüğü illerden biridir. (Ruser et al., 2020)

Filmdeki görüntülerde Şirzat Bavdun adında Çin tarafından idam cezasına çarptırılan eski üst düzey yöneticisi üzerinden sahne kurgulanmıştır. Ancak onun üzerine giydirilen FILA markalı giysi dikkat çekmektedir. Toplama kampları kurulduktan sonra hem kamplara entegre olarak kurulan fabrikalarda hem Çin'in iç bölgelerindeki fabrikalarda Doğu Türkistanlılar köle işçi olarak çalıştırılmaktadır.

Şekil 12: İdam cezasına çarptırılan Shirzat Bavdun ve ona giydirilen FILA markasındaki kıyafet

2020 ASPI'nin yayınladığı raporda gösterildiği üzere, Doğu Türkistanlıları zorla çalıştıran 82 küresel markanın tedarik zincirinde FILA markası da yer almaktadır. Hotan İlinden 8182 Uygur bu tedarik zincirlerinden köle işçi olarak çalıştırılmaktadır. (Xu et al., 2020)

Kore FILA Holding'in 2020'de yayınladığı raporunda şirketin 2020'de "Xinjiang" (Doğu Türkistan) pamuğundan 2 milyar 788 milyon 352 bin 753 dolarlık pamuk satın almıştır. (Hyun-su, 2021) Şirket 30 Mart'ta şirketin tedarik teminatları ve onların yan kuruluşları üzerine bir inceleme başlattığını açıklamıştır. (Fila, 2020)

2.2 Sebep "İki Yüzlülük" olduğu mu yoksa Uygur olduğumu?

"İki yüzlülük" suçu

Filmde Uygurların "iki yüzlü" yani halkın önünde bir yüzünün iktidarın önünde bir başka yüze sahip olduğunu ve bu yüzden cezalandırıldıklarını iddia etmektedir. Xi Jinping, "iki yüzlü insanları" şöyle tanımlar; "Bazı insanların kendini yükseltmeleri doğru değildir, inancı da doğru değildir hatta kendilerini çok iyi gizleyebiliyorlar.

Şekil 13: "İki Yüzlülük" suçlamasıyla idam cezası çarptırılan Uygur asıllı eski üst düzey yönetici Shirzat Bawdun

Performans göstermeyi ve gösteriş yapmayı çok seviyorlar. Böyle insanların içi ve dışı aynı değildir, göz boyamaya mahirdir, söyledikleri ile yaptıkları aynı değildir. İki yüzlü davranırlar, böyle insanların elleri her yere ulaşır; Bazı kamusal olaylarda parti üyeleri ve kadroların sağlam olması gerekir, ideallerini ve inançlarını güçlendirmesi gerekir. İki yüzlü insanlar genelde halk önünde kendilerinin parti üyesi olduğunu iddia ederken, gerçekte ise batıl inançlara ve "mürşitlerine" inanırlar.

Bazıları yolsuzlukla mücadele ettiklerini söyler ama yolsuzluk sorunların ipuçlarını takip etmezler. Üstelik rüşvet alırlar.

Bu tür "iki yüzlü" insanların kalbi karadır. (Jiaxing, 2017)

Şekil 14: Önceleri "İki Yüzlülük" Suçlamasıyla cezalandırılan ve senaryo gereği CGNT'de oynayan Kadir Memet

Hotan'da "İki Yüzlülük" Suçuyla Suçlananlar

Radio Free Asia'nın 21 Temmuz yayınladığı habere göre 2016 Eylül ayından temmuz ayına kadar sadece Hotan bölgesinden 650 Uygur asıllı yönetici görevinden alınmış ve "iki yüzlülük" suçuyla cezalandırılmıştır. Özerk Bölge Hükümeti'nin 2016 yıllık teftiş hizmeti toplantısında bir yıl içeresinde Doğu Türkistan genelinde 835 memur bu tür suçlamalar nedeniyle cezalandırılmıştır. (Mihriban, 2017)

2.3 Tahir Abbas Suçlaması

Filmde daha önce uzun süre Mısır'da ikamet eden Tahir Abbas adındaki bir kişi Türkistan İslam Partisinin (TIP) üyesi olduğunu iddia ederek, Shirzat Bawdun ve abi kardeş Ababakri'nin Doğu Türkistan'dan Tahir Abbas ile irtibat kurarak Çin yasalarına aykırı eylemlerde bulundukları söylenmektedir.

Bu konuda Doğu Türkistan İnsan Hakları İzleme Derneği olarak Tahir Abbas'ı bulduk ve ona Çin'in bu iddialarını sorduk, Tahir Abbas Shirzat Bawdun'u tanımadığını ifade ederek, Çin'in propaganda filminde ilk defa onun adını duyduğunu anlattı. Abi kardeş Ababakri'den filmde ifade edildiği gibi 1,2 milyon Yuan Çin parası almadığını, onların da TIP ile hiçbir ilişkisi olmadığını ifade etti.

Şekil 15: Filmde Tahir Abbas'ı suçlayan görüntü

Abi kardeş Ababakri hakkındaki suçlamalar

Propaganda filminde abi kardeş Ababakri'nin TIP'nin üyesi olduğu ve Tahir Abbas aracılığıyla adı geçen örgüt ile irtibat kurduğu, ayrıca 60'tan fazla 14-18 yaş arasındaki çocukların eğitim için bu örgütlere gönderdikleri iddia edilmektedir. Çin'in bu iddialarını bu iki kardeşin Türkiye'de ikamet etmekte olan akrabalarına ulaştık ve iddiaları sorduk, aile üyeleri Çin'in tüm iddialarının yanlış olduğunu, babalarının zengin iş adamları olduğu için hedefe alındığını ifade etti.

Üçüncü Bölüm: Ders kitaplar sadece bir bahanedir.

3.1 Neden Yalkun Rozi? Neden Vahit Can Osman?

Şekil 16: Filmde Çin yönetimi tarafından hapsedilen aydınları gösteren kare

CGNT tarafından yayınlana bu propaganda filminde Uygur Türkçesindeki Ders kitaplarının hazırlanmasında Uygur Türkü aydınların kitabın içeriğine "aşırılık ve bölücülük" ideolojisini gizlediklerini iddia etmektedir. Özellikle Uygurların en önemli aydınlarından Yalkun Rozi ve Vahit Can Osman bu iddialar ile hapis cezasına çarptırıldı.

3.2 Ders kitaplarındaki sorun nedir?

Propaganda filminde Atatürk'ün fotoğrafı ile 1944'te kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyetinde önemli rol üstlenen Ahmet Can Kasimi'nin fotoğrafının yer aldığı bir sayfa gösterilerek, kitabı hazırlayanların "kötü" iş yaptıkları ifade edilmektedir. Ancak Ahmet Can Kasimi yıllardır Çin medyalarında komünizmin kahramanı olarak tanıtılmıştır. Tarih kitaplarında Ahmet Can Kasimi iyi bir insan olarak kaydedilmektedir. Ancak 2017 senesinden sonra uygulanan soykırım politikasıyla birlikte 2017'den önceki asimilasyonu önleyen tüm etkenler düşman ilan edilmektedir.

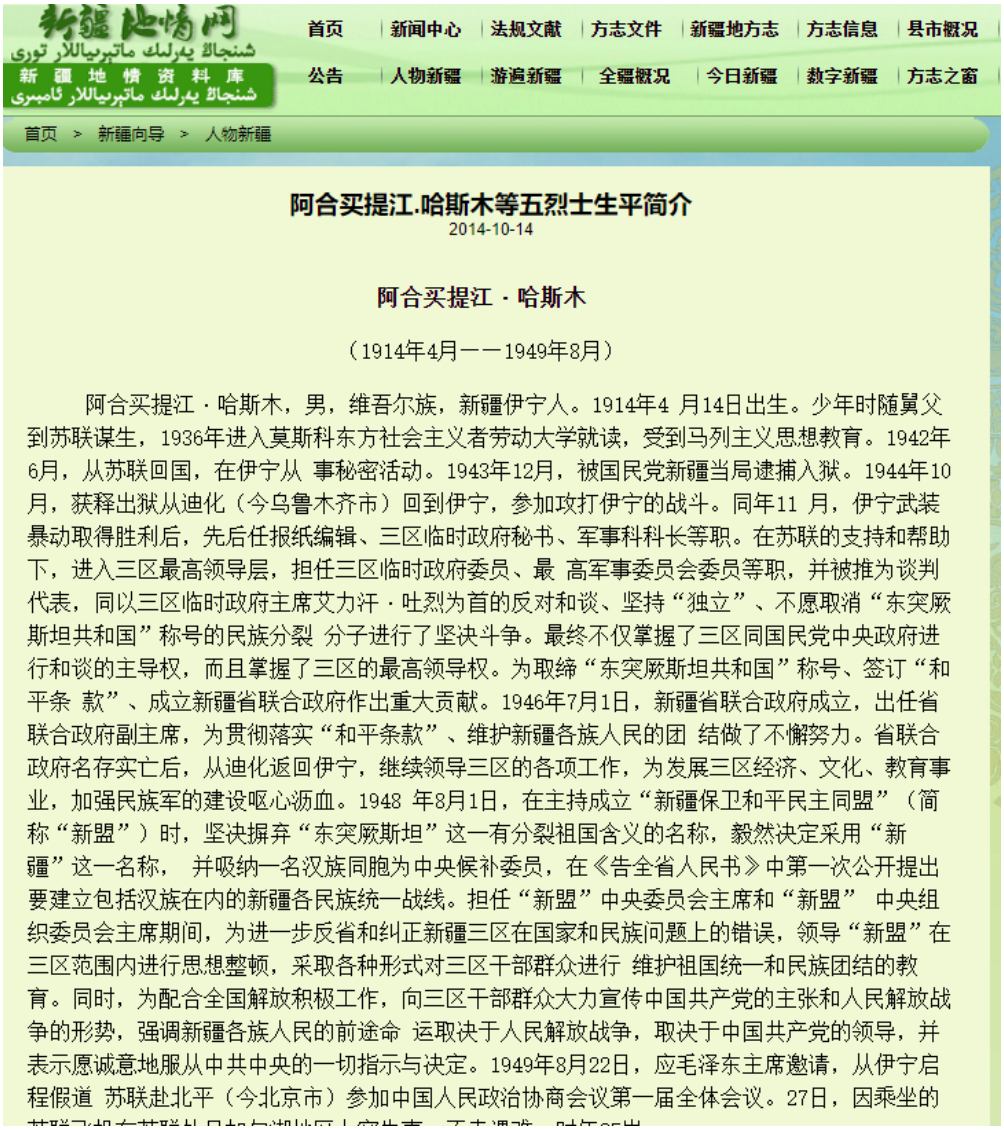
Çin Kaynaklarında Ahmet Can Kasimi

Filmde yazarlar müfredat içine "bölücülük ideolojisi" olan fikirleri ve görselleri yerleştirmekle suçlanmaktadır ve 2009 senesi basılmış ilk okul 3.sınıf Uygurca Dil ve Edebiyat ders kitabında yer alan aşağıdaki fotoğrafı göstermektedir.

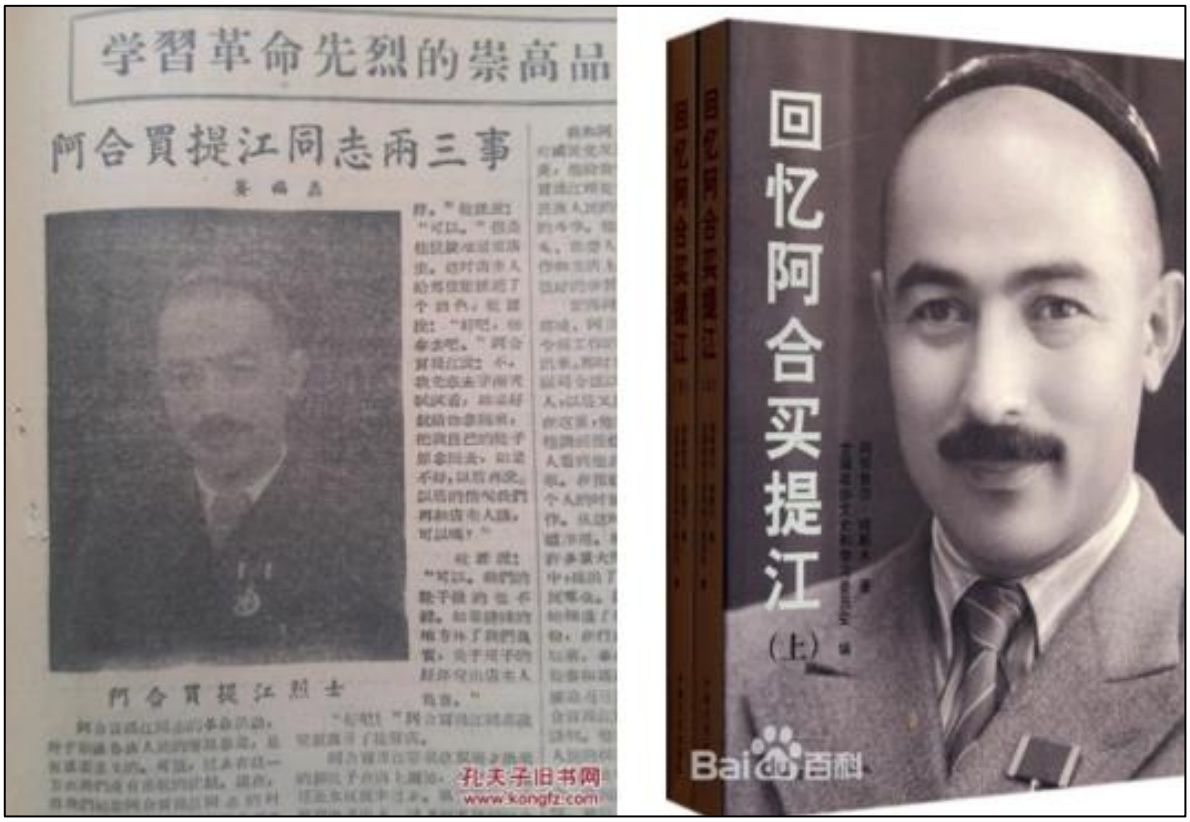
Şekil 17: Filmde "normal olmayan" kişiler ve içerik olarak gösterilen ders kitabı sayfası

Ahmet Can Kasimi, Çin'in resmi internet sayfalarında ve Xinjiang Yerli Tarihi (新疆地情网) gibi Çince kaynaklarda Çin Devleti için canını feda eden kahraman olarak anılmakta ve Çin'in Cumhur Başkanı Mao'ın davetiyle Pekin'e giderken uçak kazasında öldüğü kaydedilmektedir. Aşağıda önemli bir internet sayfası olan Xinjiang'ın yerli tarihi belgeleri adındaki sayfada "Ahmet Can Kasimi Dahil Beş Kahramanın Özgeçmişi" (阿合买提江。哈斯木等五烈士生平简介)ine yer verilmiş olup, görüldüğü üzere bu kişi Çin için kahraman olarak anılmıştır. (Xinjiang Coğrafi Bilgi Web Sitesi, 2014).

Şekil 18: Ahmet Can Kasimi'nin Çin'in yerel tarihi kaynaklarında kahraman olarak tanıtıldığı devlete ait resmi kurumun internet sayfasından içerk

Başka bir Çince kaynakta Ahmet Can Kasimi Komünizm devrimcisi olarak tanıtılır ve burada kullanılan resim de Ders kitabında Çin Hükümeti tarafından bölücü ideoloji propagandası olarak adlandırılan resim ile bire bir aynıdır. Bu resimde Çin'in gözüne batan şey ise Ahmet Can Kasimi'nin takmış olduğu ay yıldızlı madalyasıdır. Soykırım yapmasına rağmen kendini haklı çıkarmaya çalışan Çin bu resmin Ders kitabında bulunmasını suç saymaktadır ama Çin'de yayımlanan "Kasimi Hatıratları" adlı kitabın kapağında ve diğer kaynakların hemen hemen hepsinde bu resim kullanılmıştır hatta bu kitap hali hazır internet üzerinde satışa sunulmaktadır. Buna bakarsak kitap ve Kasimi asıl hedef değildir. Asıl hedef bu Ders kitaplarını hazırlayan Uygur aydınlardır. (Kongfuzi eski kitaplar web sitesi, 2021)

Şekil 19: Çince Ahmet Can Kasimi'yi anlatan ve hali hazırda satışa sunulan kitabın kapağı

Şekil 20: Çin kaynaklarında kahraman olarak anlatılan Ahmet Can Kasimi

Çin'in bir diğer resmi internet sayfası Xinhua Wang'da 16 Mayıs 2019'da Çinli gazeteci Liu tarafından bir makale yayımlanmıştır. Bu makalede Ahmet Can Kasimi için "Çin Halk

Cumhuriyeti'nin kuruluşunda canını feda eden, tüm Çin halkının ebedi unutulmaz kahramanı" ifadeleri kullanılmıştır. (Baidu 百科, 2021a)

Kahraman ilan edilen bir kişiyi ders kitaplarında yazmak 2009 senesi suç değilken 2017 senesi soykırım başlarken suç haline dönüşmesi ÇKP'nin bu konuda tamamen keyfi olarak davrandığını ve müfredatı hazırlayanları yok etmek için kullandığı bir bahaneden öteye gidemediğini göstermektedir.

Fakat Çin'in resmi kaynaklarında devrim kahramanı ilan ederek yere göğe sığdırılmayan Ahmet Can Kasimi'nin Uygurca Ders kitabında yer alan fotoğrafı yazar ve aydınların idam, müebbet gibi hapis cezalarına çarptırılmasına, Uygurca ders kitaplarının yasaklanmasına bahane olmuştur.

Şekil 21: Çin Askeri bilgiler internet sayfasındaki Makale- Ahmet Can Kasimi: Xinjiang Halkının bağımsızlığı için mücadele eden kahramandır.

Çinli yetkilileri ilkokul Uygurca edebiyat ders kitaplarını baştan sona kadar Panislamizm ve Pantürkizm propagandası içeren, bölücü ideoloji barındıran Ders olarak suçlamıştır. Ders kitaplarına bakarsak yurt dışından örnek verilenler arasında Rus sosyalist devrimci Vladimir Lenin ve Türkiye Cumhuriyeti kurucusu Mustafa Kemal Atatürk bulunmaktadır. Pantürkizm iddiası ortaya atılırken ders kitabındaki Atatürk'ün fotoğrafı ve Şerife Bacı ile olan diyalogunun yer aldığını görürüz. Aslında Çin'in Pantürkizm propagandası olarak gördüğü nokta ise Atatürk'ün Ders kitabında yer almasıdır.

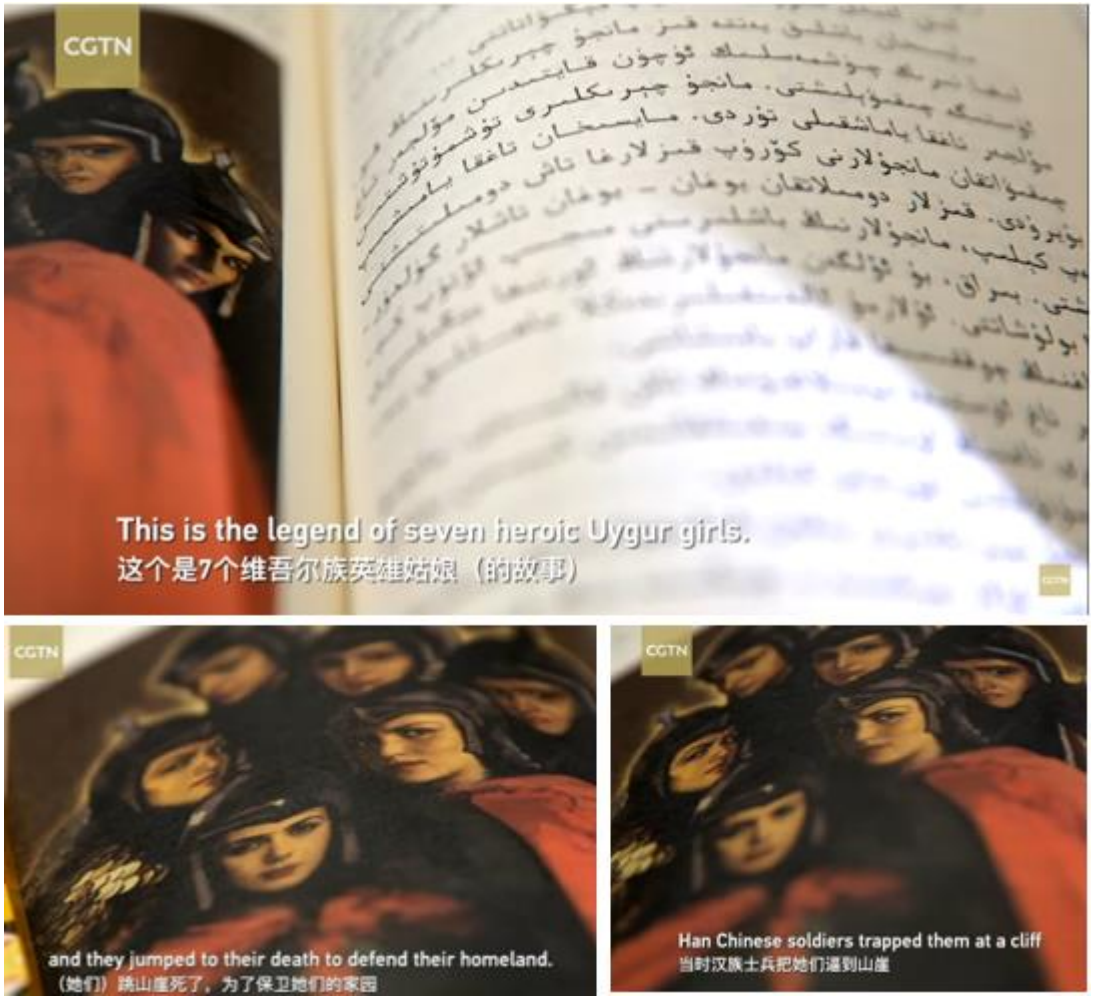
Yedi Kızlarım Hikayesi

Propaganda filminde Çin Yedi Kızlarım olarak tarihe geçen Uygurların kahramanlık hikayesini uydurulmuş yalan hikâye ve bölücülüğü kışkırtan anlatım olarak göstermiştir.

Şekil 22: Filmde "Yedi Kızlarım" hikayesini uydurulmuş hikâye diye anlatıldığı kare

Yedi Kızlarım hikayesi Doğu Türkistan'ın Çin merkezli Mançu imparatorluğu tarafından işgal edilmesi sonucu 1765'te Uç Turfan'da meydana gelen halkın işgale karşı isyan sırasında kendi vatanlarını korumak isteyen 7 tane Doğu Türkistanlı kadının düşmanlar tarafından yakalanmak üzereyken kendilerini uçurumdan aşağıya atarak hayata veda etmesini anlatan kahramanlık hikayesidir. (Uygur Akademisi, 2020) Fakat Yedi Kızlarım Hikayesi Çin Hükümeti tarafınca uyduruk hikâye olarak nitelendirilmekte ve etnik Han Çinlilere karşı direniş hareketi olarak tanımlamaktadır. Oysa filimde gösterilen Uygurca Ders kitaplarında açıkça "Mançular karşı" mücadeleye dair bahisler geçmektedir. Bu hikâye Doğu Türkistan'da özellikle Aksu'da 2017 senesine kadar yıllarca kitaplarda yer aldı ve sahne eserleri haline getirilip tiyatro ve drama olarak oynandı. 2017 senesinden önce Çince metinlerde bile Yedi Kızlarımın eski despotik rejimlere karşı yapılan bir isyan olduğu, bunun Çin'in eski dönemlerinde olduğu gibi bir halk ayaklanması olduğu açıkça ifade edilirken, 1765 senesi meydana gelen olayların özellikle Mançu ordusuna direnen insanların adete ÇKP ordularına karşı direnmiş gibi gösterilmeleri Çin'in Uygurları top yekûn düşman ilan ettiğini ve tarihi yok etmek istediğinin bir göstergesidir.

Şekil 23: Ders kitabında geçen Yedi Kızlarım hikayesi

Ders kitaplarında merhamet, iyilik, barış vb. duyguların yansıtılması

Çin Uygurca Dil-Edebiyat ders kitaplarının kan, şiddet, korku ve bölücü içerikler barındırdığını söyleyerek kitapları ve Yalkun Ruzi gibi aydınları suçlu olarak göstermektedir. Çin Hükümeti tarafından hazırlanan Ders kitaplarında ise insanlara merhamet, doğaya sevgi, medeniyet ve hayatın güzelliğini anlatan Ders kitapları olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

Ancak Yalkun Rozi ve diğer aydınların hazırladığı kitapların hiçbirinde propaganda filminde ifade edilen içerikler yer almamaktadır. Tarihi olaylar anlatılırken, 2017'den sonra takılan soykırım gözlüğü normal olayları bile düşmanlıkla görmekle birlikte, Çin yönetimi zamanında tüm müfredatın kendilerinin izni olmadan basılmayacağı gerçeğini de gizlemeye çalışmaktadır.

Şekil 24:Yalkun Rozi ve diğer aydınların hazırladığı Uygurca ders kitaplarındaki merhamet, barış, güzellik anlatan içeriklerden kareler.

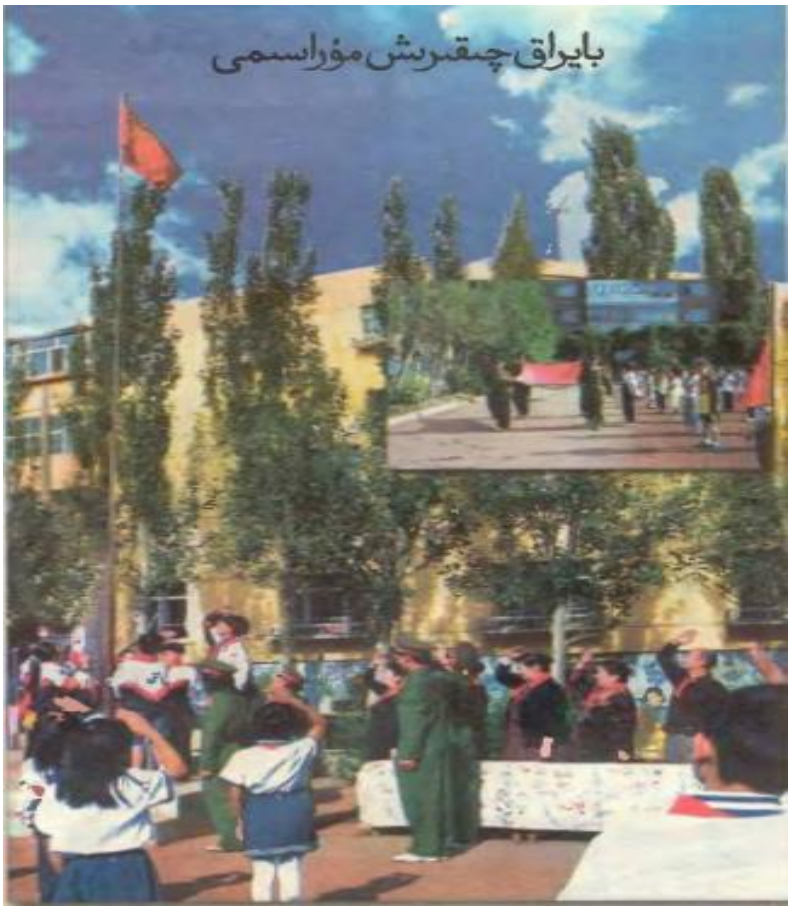
Ders kitaplarına karşı suçlama

Şekil 25:Filmde Çinli yetkililer "Uygurca ders kitaplarında Çin bayrağı, Çin devleti hakkında hiçbir metin yok" demektedir.

Bu filmde Çin Hükümeti tarafından bölücülük ideolojinin barındığı suçu ile ortadan kaldırılan Uygurca ders kitaplarında Çin bayrağı, Çin marşının olmadığı iddia edilmiştir. Fakat bu ders kitapları incelendiği zaman ilkokul birinci sınıf Uygurca ders kitabının ilk sayfasında Çin bayrağının yer aldığını görebilmekteyiz.

Yanda yer alan resim “bayrak merasimi” başlığıyla ilk okul birinci sınıf edebiyat kitabına verilmiştir. Resmi inceleyecek olursak öğretmenler ve öğrencilerin boynunda Komünizmin sembolü olan kırmızı kravatlar taktığını ve herkesin Çin devlet bayrağına saygı duruşu yaptığını görüyoruz. Filmde Çin’in yalanlarını çürüten bir diğer kanıt ise aynı ders kitabının 54. sayfasında yer alan şu metindir:

Şekil 26:Çin’in suçladığı Uygur aydınların hazırladığı Uygurca ilk okul 1.sınıf Alfabe ders kitabında Çin bayrak törenini yansıtan kare. 2003 baskısı

بزنىڭ ۋەتىنىمىز

بزنىڭ ۋەتىنىمىز ـ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيـ
تى، ۋەتىنىمىزنىڭ پايتەختى ـ بېيجىڭ. دۆلەت بايـ
رىقىمىز بەش يۇلتۇزلۇق قىزىل بايراق. 1 ـ ئۆكـ
تەبىر ـ دۆلەت بايرىمىمىز.
بىز ۋەتىنىمىزنى قىزغىن سۆيىمىز. بىز ۋەتەنـ
ـنىڭ ئوغۇل ـ قىزلىرى. بىز تىرىشىپ ئوقۇپ
ۋەتىنىمىزنى گۈللەندۈرىمىز.

بۇ تېكىستنى ئوقۇپ چىققۇلار ۋە دەپتىرىڭلارغا چىرايلىق
كۆچۈرۈپ يېزىڭلار.

Şekil 27: 1.sınıflar için Uygurca Alfabe Kitabı, sayfa 54, 2003 baskısı

Bizim Yüce Vatanımız

Bizim vatanımız Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Ülkemizin başkenti Pekindir. Devlet bayrağımız beş yıldızlı kızıl bayraktır. 1 Ekim devlet bayramımızdır.

Biz vatanımızı çok seviyoruz. Biz vatanın kız ve oğlanlarıyız. Biz çok çalışarak vatanımızı geliştireceğiz.

Bu metni okuyunuz ve defterlerinize güzelce kopyalayınız

Bu metinde ilkokul birinci sınıf öğrencilerine kendinin Çinli olduğunu, Çin bayrağından devlet bayramına kadar öğretilmesi amaçlanmıştır. Metinle verilen resim ise Pekin'deki Tiananmen meydanı ve Mao'un resmidir.

Çin yine Uygur aydınları tarafından hazırlanan Ders kitaplarında ayrılıkçılık, bölücülük ideolojilerinin barındırıldığını iddia etmektedir. Uygur öğrencilerin ilk okula başladığı ilk gün karşılaşacağı Ders Kitabı'nın 54. sayfasındaki metin Çin'in iddialarının doğru olmadığının ve Uygurca ders kitapları aydınları yok etmek ve Uygur Türkçesini yasaklamak için bir bahane olduğunun kanıtıdır.

Filmde iddia edindiği gibi bölücü, ayrılıkçı, Pantürkizm ideolojisinin aksine bu ders kitaplarında Çin yasalarına aykırı hiçbir içerik yer almamaktadır. Ders kitaplarında Çin'in iddialarını doğrulayacak hiçbir ibare bulunmamaktadır.

Şekil 28: Çin bayrağının bulunduğu 1.sınıflar için Uygurca Alfabe kitabı, sayfa 34 ve 55, 2003 baskısı

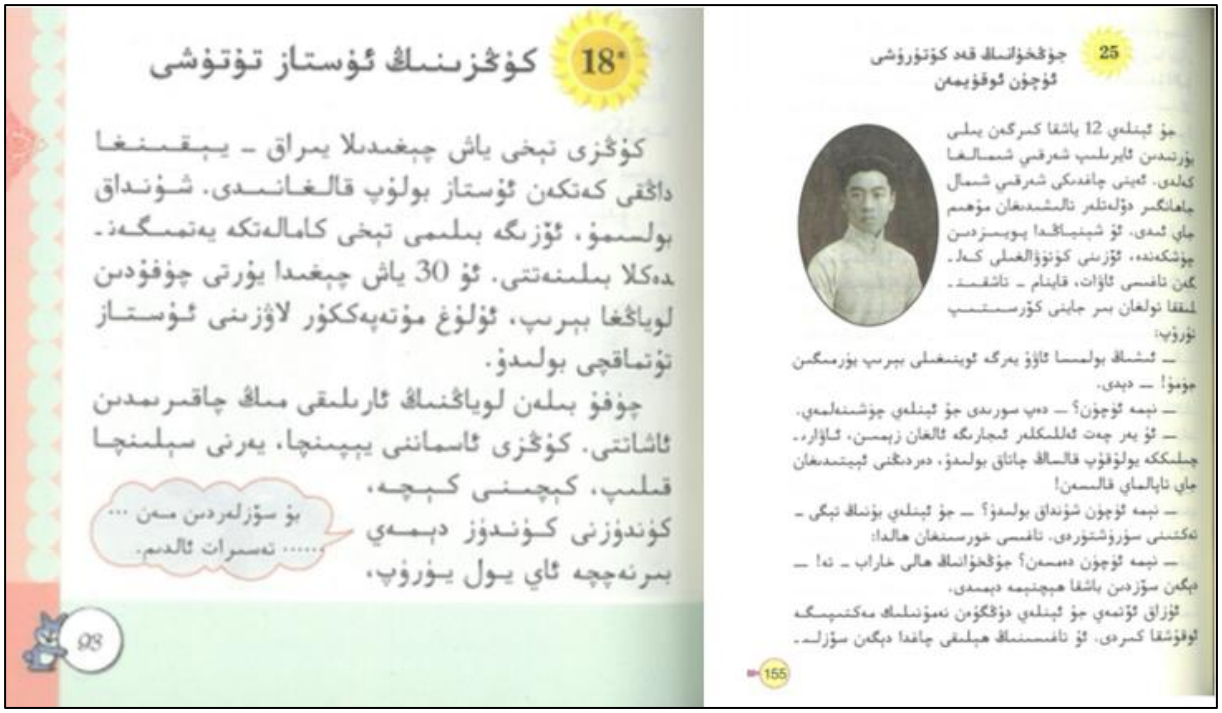
Bu Ders Uygurca olmasına rağmen kitabın 3. sayfasında Çince harflerin de Uygur alfabesi ile karşılaştırarak verilmesi dikkat çekmektedir. Tüm Doğu Türkistan genelinde Çince ayrı bir ders olarak okutulurken Uygurca kitaplarda bile Çince harflerin bulunması bu ders kitabını hazırlama aşamasında siyasi açıdan çok ince süzgeçten geçirildiğinin kanıtıdır. Bilakis Çin Hükümeti bu ders kitapları devleti yıkmaya teşebbüsü ile suçlamaktadır. Bunun altında yatan asıl sebebin ise diğer derslerin ve kitapların hepsi Çinceyken Uygur Dil ve Edebiyat ders kitabı gibi Uygur alfabesi ile

Şekil 29: Çince el yazısı alıştırmalı 1.sınıflar için Uygurca Alfabe Kitabı, sayfa 3, 2003 baskısı

hazırlanan kitapların okullarda okutulmasını, Uygur çocuklara anadilinin öğretilmesine tahammül edilemeyen bir zihniyetin ön plana çıktığını görmekteyiz.

Filmde her ne kadar Çin kültürü, Çin Devleti'ne olan sevgi, Çinliler ve komünizm ideolojisinin yer almadığını savunsalar bile ders kitapları bakıldığında gerçekler öyle değildir. Ders kitaplarında sosyalist devrimci Lenin, etnik Han Çinli tarihi şahsiyetler, Konfüçyüs, Çin'in gurur kaynağı olan Çin Seddi, Çin'in iç bölgelerindeki dağlar-denizlerin coğrafyası, Çinlilerin tapınakları, yabancıların Çin hayranlıklarını anlatan metinler ve görseller bulunmaktadır. Ama Panislamizm, Pantürkizm, ayrılıkçılık, bölücülük teşebbüsleri yoktur.

Şekil 30: Konfüçyüs ve Çin'in yükselmesini anlatan içeriğe sahip Uygurca edebiyat ders kitabını, 3.sınıflar için, 2005.yılı 1. baskı ve 4. sınıflar için, 2006.yılı 1. baskı

Çin Anayasası'nın 4. ve 121. Maddelerinde: "Tüm etnik gruplar, kendi sözlü ve yazılı dillerini kullanma ve geliştirme özgürlüğünün yanı sıra kendi gelenek ve alışkanlıklarını sürdürme veya yeniden düzenleme özgürlüğüne sahiptir; Etnik özerk alanların özyönetim organları, görevlerini yerine getirirken, etnik özerk alanların özerkliğine ilişkin yönetmelik hükümlerine uygun olarak, bölgede yaygın olarak kullanılan bir veya daha fazla dili kullanır." olarak gösterilmektedir. (Çin Devlet Konseyi Dışişleri Dairesi, 2021) Bununla birlikte Çin Halk Cumhuriyeti Özerk Bölge Yasası'nın 10. ve 37. Maddelerinde: "Etnik özerk bölgelerdeki özyönetim organları, bölgedeki tüm etnik grupların kendi sözlü ve yazılı dillerini kullanma ve geliştirme ve kendi gelenek ve alışkanlıklarını sürdürme veya değiştirme özgürlüğünü garanti

eder; Esas olarak azınlık öğrencilerini kaydeden okullar (sınıflar) ve diğer eğitim kurumları, azınlık dillerinde ders kitaplarını benimsemeli ve mümkünse azınlık dillerinde öğretmelidir; duruma göre, teşvik için ilkokulun alt veya üst sınıflarından Çince kursları sunmalıdır. Tüm ülke Ortak Mandarin ve standart Çince karakterler. Her seviyedeki halk hükümetleri, azınlık dillerinde öğretim materyallerinin ve yayınlarının derlenmesini ve yayınlanmasını mali olarak destekleyecektir." olarak gösterilmektedir. (Ncp.gov.cn, 1984)

Şekil 31: Filmde "Normal" hale getirildiği ifade edilen okul ortamı: Uygur öğrencilerinin sınıflarında bir tane Uygur alfabesi ve kültürüne ait görsel bulunmamaktadır

Temmuz Katliamı Gerçeği

CGNT tarafından yapılan bu propaganda filminde Uygurca edebiyat ders kitaplarındaki ideolojilerin 5 Temmuz 2009 olaylarını tetiklediğini iddia etmektedir.

Şekil 32: Filmde Çinli yetkililer Uygurca ders kitaplarının, 5 Temmuz2009'daki olayları tetiklediğini iddia etmektedir.

2000li yıllardan itibaren Çin Doğu Türkistan'daki asimilasyon sürecini hızlandırmak için Doğu Türkistan'dan genç kızları Çin'in iç bölgelerine istihdam bahanesiyle zorla taşımaya başladılar. Doğu Türkistanlılar bu uygulamadan oldukça rahatsız olmuş durumdayken 26 Haziran 2009 tarihinde Çin'in Guangdong Eyaleti Shaoguan şehrine götürülen Uygur işçilere binlerce etnik Han Çinlisi saldırarak çok sayıda insanın ölmesine neden oldu. (Kakkuklar, 2009) Çin medyası bu olayda Uygurları suçlayan haberler yayınlamaya başladı ve yöneticiler olayı geçiştirmeye çalıştı. 5 Temmuz günü Doğu Türkistan'ın Urumçi'de Shaoguan'deki olayların sorumlusunun cezalandırılmasını talep eden halka karşı Çin polisleri aşırı güç kullanarak halkın üzerine ateş açtı (Dünya Uygur Kurultayı, 2010) ve çok sayıda Doğu Türkistanlı öldürüldü.

Shaoguan (韶关) Katliamı

21 Mayıs 2009'da 819 kişi Doğu Türkistan'ın Kaşgar ili Toqquzaq (Konaşeher) ilçesinde Guandong Eyaleti Shaoguan şehirdeki bir oyuncak fabrikasına çalıştırılmaya getirilmiştir. (Xinhuawang新华网, 2009)

Uygur işçiler fabrikaya geldikten bir ay sonra 26 Haziran sabah saatlerinde fabrikadaki 10 binden fazla etnik Han Çinli işçiler planlı bir şekilde birçok balta ve demir tokmaklar ile Uygurların kaldığı yatakhanelere baskın yaparak onlara karşı ırksal bir saldırı düzenlemişlerdir. (Cuma, 2009) 26 Haziran sabah saat 12:00'dan itibaren saat 16:00'a kadar devam eden bu saldırıda Çin kaynaklarına göre 120 kişi yaralanmış ve iki kişi öldürülmüştür. (Xinhuawang新华网, 2009) Yaralıdan 81 kişi Uygur Türküdür. Şahitlerin söylediklerine göre bu saldırıda 20'den fazla kişi öldürülmüş olup, içerisinde 10 kadın vardır. Yine şahitlerin söylediklerine göre saldırı esnasında ilk başlarda olay yerinde 20 civarında polis gelmiş olup, onlar saldıranlara hiç engel olmamıştır. (Cuma, 2009) Öldürülen iki kişi ise Haşımcan Emet ve Sadıkcan Gazidir. Shaoguan şehri yerel ÇKP hükümeti yetkilileri olayla ilişkili açıklamasında, olaya Cu soyadındaki bir etnik Han Çinlinin internet sayfasında altı Uygur Türkünün, iki Çinli kadına tecavüz ettiği konusunda yaydığı yalan haberinin neden olduğunu söylemiştir. (Dünya Uygur Kurultayı, 2010)

Şekil 33: Çin'in Domgguan Eyaleti Shaoguan kasabasındaki oyuncak fabrikasında Çinli İşçiler Uygur işçilere topluca saldırmaktadır-26 Haziran 2009.

28 Haziran olaya ilişkili olarak 13 kişi gözaltına alınmış olup, aralarında üç kişi Doğu Türkistanlı Uygur'dur. (Xinhuashe 新华社, 2009a) 10 Ekim 2009 da Shaoguan'daki mahkeme üçü Uygur, dört etnik Han Çinlisine deva açmış olup, bir etnik Han Çinlisine idam cezası, başka üç etnik Han Çinlisinin ikisine altışar yıllık hapis cezası ve geri kalan birine ise yedi yıllık hapis cezası verilmiştir. Üç Uygur'dan Yarmemet İsmail ve Osmancan Ubul adındaki iki kişiye altı yıllık hapis cezası ve Yusufcan Turdi adındaki kişi ise beş yıllık hapis cezasına çarptırılmıştır.

(Xinhuashe 新华社, 2009b) Bu üç Uygur'un itirazı 28 Ekim 2010'da Guangdong Eyalet mahkemesi tarafından reddedildi. (Dünya Uygur Kurultayı, 2010) .

Şekil 34: Filmde gösterilen "Normal" okullardan bir kare-Duvarda Konfüçyüs resmi

Uygur Türkü aydınların hazırladığı kitapların öğrencilere zararlı olduğunu iddia eden Çin yönetimi filmde gösterildiği gibi tüm Uygur Türkçesindeki kitapları yasaklamıştır. Tüm ders kitaplarının içeriğinden kapağına kadar tamamı Çin kültürünü anımsatan görsellerle donatılmıştır. Çin'in nezdinde Uygur Türklerinin ve diğer Doğu Türkistanlıların kendi kültürlerini yansıtan içeriklerin ve görsellerin ders kitaplarında yer alması kabul edilemez bir aşırılık olarak görülmekle birlikte, bu aşırılık Çinlileştirme yöntemleriyle "normal" hale getirilmiştir. Doğu Türkistanlı çocukların kreşlerden itibaren anadillerini konuşmaları ve öğrenmeleri yasaklanırken, okulların içi Konfüçyüs heykeli ve resimleriyle donatılmıştır.

Şekil 35: Filmde gösterilen "Normal" Ders kitaplarının Çinli figürlerle tasarlan kapakları

Dördüncü Bölüm: Çin'in Ortadoğu Komplosu

4.1 Çin'in Suriye Tuzağı

Çin Doğu Türkistan'da kurduğu toplama kamplarını yönetimi aşırılığa ve terörizme karşı mücadele olarak dünyaya lans etmeye çalışmaktadır. Terörizme örnek olarak Doğu Türkistanlıların ortadoğudaki olaylara karıştığı iddia edilmektedir. 2011 senesi başlayan ortadoğudaki değişikliklerden dünya üzerindeki bir çok ülkenin etkilendiği bir gerçektir. Ancak 2012 senesi IŞID tarih sahnesine çıktığından itibaren Çin medyası her gün IŞID hakkında güncel haberler yayınlamıştır. Urumçi gazetesinin Uygurca şubesi aralıksız olarak IŞID'ın ilerleyişlerini ve başarılarını anlatan haberler yazmıştır. Tüm normal ibadetler yasaklanırken ve sıkı takip altına alınırken, IŞID saflarına katılmayı teşvik eden propaganda videoları ve konuşmalar adeta görmezden gelinmektedir. İnsanlar sadece Kur'an-ı Kerim okuduğu için 10 yıllık hapis cezasına çarptırılırken, IŞID'a katılmayı davet eden ve propaganda videoları dağıtan insanlar polis ifadesinden sonra serbest bırakılmıştır. Çin bu konuda casuslarını harekete geçirerek bilinçli bir şekilde IŞID propagandası yapmıştır. Çin medyası da verdiği haberlerin detaylarıyla insanları IŞID'e özendirmiştir. 2012 yılından 2015 yılına kadar normal şartlalartda kuş bile uçurtmayan Çin'in güney sınırlarından 10 binlerce Doğu Türkistanlı rahat bir şekilde geçebilmiştir.

Bütün bunları 2012 yıllarından itibaren Doğu Türkistan'da kurmayı hedefledikleri toplama kamplarını meşru göstermeye yönelik çalışmalar olup, hem Doğu Türkistan'ın içinde insanların en mahrem alanlarına kadar müdahele ederek olay çıkartmalarını hedeflemiş ise, Doğu Türkistanlıların ortadoğu alanlarına yönelmeleri Çin'in en büyük arzuları içinde yer almıştır. 2015 senesinden önce on binlerce dolar rüşvet vererek daha alınması imkansız olan Pasaportlar 2015 senesi aniden her kese dağıtılmaya ve pasaport almak istemeyenler cezalandırılamaya çalışılmıştır. Çin'in buradaki hedefi çok sayıda Doğu Türkistanlıyı ortadoğuya yönlendirerek genç nüfustan arınmak ve bu gençleri gelcekte yapacağı soykırım için malzeme olarak kullanmaktır.

4.2 Abdurrehim Paraç'ın Tanıklığı

Adım Abdurrehim Paraç, Doğu Türkistan'ın Kaşgar iline bağlı Feyzabad ilçesinde doğdum. 37 sene Doğu Türkistan'da yaşadım, Çin tarafında Uygurların üzerinde uygulanan birçok olaya şahit oldum, en son 02 Nisan'da CGTN tarafından yayınlanan propaganda videosunu izledim, bu propaganda videosunda Çin yönetimi Uygurları terörle suçlamaktadır. 2006 ve 2007 senelerinden itibaren Doğu

Türkistan'da namaz ve diğer dini ibadetler yasaklanırken, Afganistan kaynaklı birçok kasetler kalabalık ortamlarda bile satılmaya başladı. Buna Çin polisi hiç ses çıkarmadı. 2007 senesi Feyzabad'ın Şaptul ilçesinin 18.köyünde yaşayan Ali Memet ve Abdurrahim Memet adındaki abi kardeşler, Tursun Can ve Korgan köyünde yaşayan Musa Can, Abla Ahet gibi benim tanıdığım gençler kendi aralarında sadece Namaz kılmayı öğrenmek hakkında konuştukları için Musa Can adındaki arkadaşım 20 senelik, diğerleri ise 10 ile 15 seneye kadar hapis cezasına çarptırıldı. Ancak 2006 ile 2013 senelerine kadar olan süre içerisinde Doğu Türkistan'daki tüm kalabalık ortamlarda özellikle de Urumçi'de camilerin önünde Cihat ve Hicret ile ilişkili çok sayıda kasetler serbestçe satılabilirdi. Buna Çin polisleri hep görmezden geldi. Hal böyleyken normal ibadet olan namaz, oruç, helal gıda tüketmek gibi konular hakkında konuşanlar her zaman tutuklanırdı ve 10-15 seneye kadar hapis cezasına çarptırılırdı. 2013 senesinde itibaren Çin kendisinin güney doğu sınırlarını hicret etmek isteyenlerin gidebilmeleri için gizlice açtı. Çin tarafından zulüm gören on binlerce Uygur bu sınırları aşarak kaçmaya başladı. 2014'ten itibaren ise Suriye'ye giden çok az sayıdaki Uygur'u göstererek Doğu Türkistan'daki toplama kamplarını aşırılığa karşı mücadele ediyoruz adı altında haklı göstermeye çalıştı (Parach, 09-04-2021).

9 Nisan 2021

Şekil 36: Abdurehim Paraç'ın çektiği tanıklık videosundan kare-09 Nisan 2021

4.3 Terörle Mücadele Yasası çerçevesinde terörizmle mücadele

Propaganda filimde Çin Hükümeti sadece kendinin Terörle Mücadele Yasası çerçevesinde terörizm ile mücadele etmemekte olduğunu, İngiltere ve Singapur gibi ülkelerin de aynı uygulamayı kullanmakta olduğundan bahsetmektedir. Bunun kanıtı olarak "Çin Halk

Cumhuriyeti Terörle Mücadele Yasası'nın" Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi uygulama kanununun "Eğitim Yönetmenliği" başlıklı VII. Bölümünün 38. ve 39. Maddelerini vermektedir. Propaganda filminde yine Terörle Mücadele Yasası ile "Mesleki Eğitim-Öğretim Merkezi"ndeki insanların eğitilmekte olduğuna dair bilgiler de yer almaktadır. Fakta bahsi geçen Mesleki "Eğitim-Öğretim Merkezi" gerçek anlamda soykırımın gerçekleştiği bir toplama kampından ibarettir. Toplama kamplarına aydınlar, din adamları, sanatkârlar ve toplumun önde gelenleri dahi gönderilmiştir. Son yıllarda ise bu kampların sayısının 1400'e, kamptaki insanlarının sayısının ise sekiz milyona ulaştığı rapor edilmektedir (Bag, 2020; Yılmaz, 2020). Toplama kampına alınan insanlar hiçbir mahkeme sürecine tabi tutulmadan ÇKP'nin belirlediği standartlar çerçevesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılmaktadır. 80li ve 90li yıllarda doğan insanlar özellikle erkekler Çin tarafından potansiyel tehdit olarak algılanmakta ve toplama kampına alınmada ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca yurtdışına gitmiş olmak, pusula bulundurmak, helal gıda tüketmeyi teşvik etmek, sigara ve içki içmemek de Çin'in "meslek edindirme" merkezlerine alınmak için sebeplerdendir.

SONUÇ

Çin bağımsız insan hakları kuruluşlarının ve gazetecilerin Doğu Türkistan'a girişlerini yasaklamıştır. Çin'in dünya kamuoyunu oyalama amaçlı göstermelik programlar organize ederek önceden hazırlanmış merkezlere bazı grupları götürdüğü bilinmektedir, fakat bu ziyaretlerin inandırıcılığı bulunmamaktadır. (Yılmaz, 2020)

CGTN kanalında yayınlanan The War in The Shadows filmi bir açıdan propaganda filmi ise diğer açıdan Çin'in soykırım niyetinden vaz geçmek istemediğinin açıkça göstergesidir. Bu filmde Yönetmenden oyuncuya kadar hepsini Çin bizzat ayarlamıştır. Filmin yönetmeni ve muhabirleri hakkında internette çok fazla bilgi yer almamaktadır. CGTN youtube kanalının 2,3mn abonesi bulunmaktadır ve bu propaganda filmi 11 Nisan 2021 tarihine kadar 63000 kere izlenmiştir. Yaklaşık 2000 yorum yazılmış olup tüm yorumlar Çin'in propagandasını destekler mahiyette standart cümlelerden oluşmaktadır. Normal şartlarda hiçbir siyasi içeriğe sahip olmayan Youtuberların içeriklerinde bile bu kadar destekler nitelikte yorumlara pek rastlanmaz.

Human Rights Watch'ınn 2018 Eylül'ünde yayımladığı "İdeolojik Virüsleri Ortadan Kaldırmak: Çin'in Xinjiang Müslümanlarına Karşı Baskı Kampanyası" başlıklı raporunun giriş kısmında şu ifadeler yer almaktadır: "Araştırmacılar Xinjiang'da güvenli bir şekilde çalışma yapamıyor. Birkaç yabancı akademisyen, gazeteci ve diplomatın bölgeye erişimi olsa da bu tür ziyaretler Çin Hükümeti tarafından sıkı bir şekilde izleniyor. Bilgi toplamak, görüşülen kişileri ve aile üyelerini ciddi risk altına sokacaktır. (Human Rights Watch, 2018)

Doğu Türkistan'la ilgili Almanya Federal Hükümeti İnsan Hakları ve Dışişleri Bakanlığı İnsani Yardım Komisyonu Komiseri Barbel Kofler, 26 Kasım 2019'da yaptığı açıklamada, "Ne yazık ki, Xinjiang'a seyahat etme isteğim reddedildi. Oradaki durum hakkında ilk elden bir izlenim edinmek isterdim. Xinjiang'ı ziyaret etmek için izin istemeye devam edeceğim" (Stubley, 2018) diyerek Çin'in Doğu Türkistan'daki Uygurlara yönelik soykırımını dünyadan gizlemeye çalıştığını ifade etmiştir.

18 Mart 2021'de yayınlanan haberlere göre, Avrupa Birliği'nin Doğu Türkistan'ı ziyaret etme talebi Çin yönetimi tarafından reddedilmiştir. 2019'dan beri AB Çin ile Doğu Türkistan'ın araştırılması konusunda görüşmekte olup, AB talepleri içinde "Belirli tesislere erişim ve bu

tesislere erişim için özel koşullar, Sakharov İnsan Hakları Ödülü sahibi İlham Tohti ile görüşmek" yer almaktadır. Ne var ki Çin Hükümeti AB'nin Doğu Türkistan'ı ziyaret etme talebini geri çevirmiştir.

Kısacası, Avrupa Birliği vb. birçok bağımsız kuruluşlara Çin Doğu Türkistan kapısını sımsıkı kapatmıştır. Ama Uygurları gözetleyen kameraları ise 7/24 açıktır.

Çin kararlılıkla soykırıma devam ediyor ve bu tür propaganda videolarıyla olayı örtbas etmeyi hedefliyor. Bir insanlık meselesi haline gelmiş olan soykırım meselesi tüm insanlığın karşısındaki en büyük sorun olarak devam etmektedir. Soykırımın durdurulması insanlığın geleceği ve barışı için çok büyük önem teşkil etmektedir. Hiçbir yalanın gizlenemediği Çin'in tüm kara propagandalarına rağmen Doğu Türkistanlılara karşı uygulamakta olduğu soykırımı gizleyebilmesi mümkün değildir. Bu minvalde tüm ülkelerin ve bağımsız kuruluşların Doğu Türkistan'daki soykırımı durdurmak için bir an önce gerçekçi adımlar atması büyük önem arz etmektedir.

Bibliyografya

Aşkın, N. (2021). *"Gulca Katliamı" 24'üncü yılında unutulmadı*.

Bag, M. (2020). *Rapor: Çin'in Doğu Türkistan'daki faaliyetleri BM'nin "fiziki soykırım" kriterini karşılıyor*. Euronews.

Baidu 百科. (2017). *Etnik Gruplar üzerine genel araştırma (少数民族综述)*. Baidu 百科.

Baidu 百科. (2021a). *Ahmetcan Kasimi (阿合买提江·哈斯木)*. BaiduBaike (百度百科).

Baidu 百科. (2021b). *Urumçi (乌鲁木齐)*. Baidu 百科.

BBC News. (2019). *Çin'in Uygur Türklerine yönelik "beyin yıkama" kampları*. BBC News. https://www.youtube.com/watch?v=4tP11xOKyv4&t=1s

Broadband Seismic Data Collection Center. (2020). *China earthquakes and nuclear tests*. Broadband Seismic Data Collection Center. https://eqinfo.ucsd.edu/special_events/nuclear_tests/china/

Çin Devlet Konseyi Dışişleri Dairesi. (2021). *Çin Halk Anayasayı (中华人民共和国宪法)*. Çin Devlet Konseyi Dışişleri Dairesi.

Cuma. (2009). *Xiaoguan'daki kanlı olayda saldırıya uğrayan Uygur işçilerle ilk röportaj (شاۋگۇەن قانلىق ۋەقەسىدە ھۇجۇمغا ئۇچرىغان ئۇيغۇر ئىشچىلار بىلەن تۇنجى سۆھبەت)*. Radio Free Asia.

Doğru Haber. (2018). *28 yıldır dinmeyen acı: Barın Katliamı*. Doğru Haber.

Dünya Uygur Kurultayı. (2010). *5 Temmuz Urumçi Katliamı (7.5 ئۈرۈمچى قىرغىنچىلىقى)*. Dünya Uygur Kurultayı.

Dünya Uygur Kurultayı. (2018). *Barın Katliamı'nın 28. yılında Doğu Türkistan*. Dünya Uygur Kurultayı.

Epoch Times. (2009). *Chinese Nuclear Tests Allegedly Caused 750,000 Deaths*. https://www.theepochtimes.com/chinese-nuclear-tests-allegedly-cause-750000-deaths_1524571.html

Fila. (2020). *Corporate statement on forced labor*. Fila.

Gökbayrak. (2021). *Doğu Türkistan'da nükleer denemeler*. http://www.gokbayrak.com/sayfa/dogu-turkistan-da-nukleer-denemeler

Hibakusha Worldwide. (2021). *Lop Nor, China*. Hibakusha Worldwide.

Human Rights Watch. (2018). *"Eradicating ideological viruses" China's campaign of repression against Xinjiang's Muslims*. Human Rights Watch.

Hyun-su, Y. (2021). *Fila stays silent after Chinese unit vows to continue using Xinjiang cotton*. The Korea Herald.

ICIJ. (2019). *A voice for Xinjiang detainees*. https://www.youtube.com/watch?v=NJNYK6me8Bk

İHH. (2013). *Doğu Türkistan'da Çin Nükleer Deneylerinin Başlangıcı 16 Ekim 1964*. İHH İnsani Yardım Vakfı. https://www.ihh.org.tr/haber/dogu-turkistanda-cin-nukleer-deneylerinin-baslangici-16-ekim-1964-1909

İnsan Yardım Vakfı. (2015). *5 Şubat 1997 Gulca Katliamı*. İnsani Yardım Vakfı.

Jiaxing, C. (2017). *Halk meseleleri: Parti içinde siyasal kültürü kırmak ve yerleştirmek (人民要论：党内政治文化的破与立)*. Cpc.News.Cn.

Kakkuklar. (2009). *Guangdong Xiaoguan oyuncak fabrikası, kavga sahnesi (广东韶关玩具厂斗殴现场视频)*.

Kaptan, A. H. (2021a). *Tarihte kanlı bir sayfa: Doğu Türkistan Gulca'daki katliamın 24. yıl dönümü*. QHA.

Kaptan, A. H. (2021b). *Uluslararası Doğu Türkistan Teşkilatlar Birliğinden Barın Katliamı anması*. QHA.

Karar. (2021). *Gulca Katliamı'nın 24'üncü yılı: Doğu Türkistan ölüm ülkesine dönüştü*. Karar.

Kaya, Ö. C. (2021). *Çin'in İstanbul Başkonsolosluğu önündeki kamp mağdurları: Doğu Türkistan'daki Barın Katliamı'nı unutmadık*. QHA.

Kayaoglu, A. (2016). *Çin Kültür Devrimi: Toplu cinayetlerin 50. yıl dönümü*. Euronews.

Kongfuzi eski kitaplar web sitesi. (2021). *Kongfuzi eski kitaplar web sitesi (孔夫子旧书网)*. Kongfuzi Eski Kitaplar Web Sitesi.

Kutsal Kitap. (2021). *Hz. İbrahim'in sınanması*. Kutsal Kitap.

Li, L. (2016). *Dini konularda beş kitapçık (五个小册子宗教问题心得)*. Xue Xi La.

Marksist. (2019). *Mao ve Çin: Büyük atılım, derin düşüş*. Marksist.

Mazlumder Dış İlişkiler Komitesi. (2010). *Doğu Türkistan insan hakları raporu*. Mazlumder İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği.

Mihriban. (2017). *Uygur memurların saldırıya uğraması dikkatı çekti (ئۇيغۇر كادىرلارنىڭ زەربە بېرىش ئوبيېكتى قىلىنىشى دىققەت قوزغىدى)*. Free Radio Asia.

mokuFreeTibet. (2010). *Death on the Silk Road*.

Ncp.gov.cn. (1984). *Çin Halk Cumhuriyeti Özerk Bölge Yasası (中华人民共和国民族区域自治法)*. Ncp.Gov.Cn.

Open.Com. (2017). *Kültür Devrimi kaç kişini ölümüne neden oldu? (文革到底害死了多少*

人?). Open.Com.

Renmin Wang 人民网. (2013). *Xinjiang Hoten sekreteri: Hoten güçlü bir dini atmosfereye ve yasadışı faaliyetlere sahiptir (新疆和田书记：和田宗教氛围浓厚 非法活动猖獗)*. Renmin Wang.

Ruser, N., Leibold, J., Munro, K., & Hoca, T. (2020). *Cultural erasure* (Issue 38). https://www.aspi.org.au/report/cultural-erasure

Simmons, K. (2019). *Inside Chinese camps thought to be detaining a million Muslim Uighurs*. Nbc News. https://www.nbcnews.com/news/world/inside-chinese-camps-thought-detain-million-muslim-uighurs-n1062321

Stubley, P. (2018). *China refuses top human rights official access to Uighur Muslim "re-education" camps*. Independent.

Tamga Türk. (2021). *Barın Katliamı şehitleri anılıyor*. Tamga Türk.

TBMM. (1948). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*. TBMM.

Tianqi, X. (2017). *Kültür Devrimi'nde kaç kişi öldü? Deng Xiaoping: Miluonlarca (文革究竟死多少人？邓小平：那是天文数字)*. Epoch Times.

Tuna, A. (2012). Doğu Türkistan'da asimilasyon ve ayrımcılık. In *İnsani Yardım Vakfı* (Vol. 7, Issue 2). İnsani Yardım Vakfı. https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/30/dogu-turkistanda-asimilasyon-ve-ayrimcilik.pdf

Uygur Akademisi. (2020). *Unutulmaz "Yedi Kızlarım" ruhu (ئۇنتۇلماس «يەتتە قىزلىرىم» روھى)*. Uygur Akademisi.

Xiaoxia, L. (2018). *Xinjiang'daki mescit sayılarındaki değişim ve kontrol etme politikası üzerine (新疆清真寺的数量变化及管理政策分析)*. Pekin Üniversitesi Sosyal Bölümü.

Xinhuashe新华社. (2009a). *Guangdong Kamu Güvenliği Departmanı Xiaoguan'deki toplu çatışma olayında 13 şüpheliyi gözaltına aldı (粤公安部门刑拘13名韶关集体斗殴事件犯罪嫌疑人)*. Xinhua Haber Ajansı.

Xinhuashe新华社. (2009b). *Xiaoguan'deki 6.26 olayına katılan iki mahkumun ceza hükmü ilk etapta kamuoyuna açıklandı (韶关"6·26"事件涉及的两起犯罪案件一审公开宣判)*. Xinhua Haber Ajansı.

Xinhuawang新华网. (2009). *Guangdong Xiaoguan'deki bir oyuncak fabrikasında düzenlenen grup fabrikasında iki kişi öldü (广东韶关一玩具厂发生群体斗殴事件 已有2人死亡)*. Xinhua Haber Ajansı.

Xinhuawang新华网. (2015). *Ülkede her yıl 13 milyon kürtaj gerçekleşiyor, genç olma sounu*

ön plana çıkıyor (我国每年人工流产达1300万人次 低龄化问题突出). Xinhua Net News.

Xinjiang Coğrafi Bilgi Web Sitesi. (2014). *Ahmetcan Kasimi dahil beş şehidin hayatına kısa bir giriş (阿合买提江.哈斯木等五烈士生平简介)*. Xinjiang Coğrafi Bilgi Web Sitesi.

Xiuzhong, L. (2016). *Her yıl ülke çapında 10 milyondan fazla kürtaj gerçekleşiyor, Ulusal Halk Kongresi "Kürtaj Yasak Günü" düzenlenmesini tevsiye ediyor (全国每年堕胎超过千万 全国人大代表建议设立"无堕胎日")*. Yi Cai Wang一财网.

Xu, V. X., Cave, D., Leibold, J., Munro, K., & Ruser, N. (2020). *Uyghurs for sale* (Issue 26). https://www.aspi.org.au/report/uyghurs-sale

Yılmaz, M. (2020). Doğu Türkistan'da toplama kampları: Adım adım soykırım. *İNSAMER*.

Zenz, A. (2020a). *A Response to the Report Compiled by Lin Fangfei, Associate Professor at Xinjiang University*. https://adrianzenz.medium.com/a-response-to-the-report-compiled-by-lin-fangfei-associate-professor-at-xinjiang-university-bdad4bbb97f9

Zenz, A. (2020b). *Sterilization, IUDs, and mandatory birth control the CCP's campaign to suppress Uyghur birthrates in Xinjiang*. https://jamestown.org/wp-content/uploads/2020/06/Zenz-Sterilizations-IUDs-and-Mandatory-Birth-Control-FINAL-27June.pdf?x71937

Karagümrük Mah. Sarmaşık Sk. No:30 D:1
Fatih İstanbul-Turkiye
E-Mail: info@ethrw.org
Tel: +90 212 524 69 99